Цэна асобнага нумэру 5 кап.

НАША НІВА

Выходзіць што тыдзень.

Адрэс рэдакціі і адміністрацыі: Вільня, Віленская вул., № 29.

Цэна с перасылкай і дастаўкай на 1 г.—2 р. 50 к., на 6 мес.—1 р. 25 к. на 3 м.—65 к., на 1 мес.—25 к. За граніцай: на 1 г.— 4 р. на 6 мес.—2 р. мес.—1 р. Перамена адрэсу— 20 кап.

Абвесткі прыймаюцца на апошняй страніцы па 20 кап. за лінейку малымі літэрамі Рукапісы і карэспандэнціі, прысланые у рэдакцію, павінны быць чытэльна напісаны с праўдзівай фаміліей і адрэсам таго, хто яе прысылае. Можна такжэ падпісаць прозвішчэ разам с фаміліей, хто не захочэ каб была надрукавана праўдзівая фамілія. Адрэс і фамілія тольні для ведама рэдакціі. Рэдакція пакідае за сабой права папраўляць і укарачываць прысланые рукапісы і аўторам назад іх не звертае.

Год X. | 25 Чэрвеня 1915 г. | № 25

Просімо п.п. Падпішчыкоу „Нашай Нівы“, каторые надпісаліся тольні на першую палавіну 1915 г., парупіцца аднавіць падпіску, каб не было перарыву у высылцэ газэты.

Перад аткрыцьцем Гас. Думы.

Калі йшлі выбары дэпутатоў у чацьвёртую Гасударственую Думу, ніхто, бадай, ня думаў, якая вялікая і цяжкая работа ляжэ на іх плечы. Партіі змагаліся між сабой, жадаючы выбраць с в а й г о чэлавека, не ўважаючы на тое, што ён будзе варт у Думе, як прэдстаўнік народу, як заступнік яго ва ўселякіх крыўдах... А селяне нашы дык глядзелі на дэпутацтва найболей як на «добры заработак»: былі такіе здарэньня, што кандыдат у дэпутаты згаварываўся з сваімі выбаршчыкамі, што з дэпутацкай пэнсіі будзе даваць частку ім...

Якіх паслоў выбіралі, такіх і маемо... Паехалі нашы «Янкі ды Сымонкі» ў Піцер, дзержучыся за полы «сваіх паноў» — з гузікамі ды бяз гузікоў, а ў Думе паселі ў куточках

Ды толькі і чулі аб іх!

Усё было добра у спакойны час. Сядзелі гэтые «заступнікі» нашы, ды толькі чакалі, калі скончыцца іх дэпутацтва, калі можна будзе вярнуцца да хаты — з грашыма ў кішэні. Ажно наляцела вайна і ўскалыхнула ўсё жыцьцё старонкі. Цяжка прышлося народу: хто дуж — пайшоў у армію, а тые, хто астаўся, прымушэны рупіцца аб тое, каб салдат быў сыты, адзеты, абуты. Прымушэны рупіцца, каб сем'і запасных, астаўшыся без работнікоў у хаці, ўсё-ж тыкі здалелі вырабіць зямлю і сабраць ураджай, каб раненые ваякі мелі помач лекарскую і прытулак. А каб жэ гэта усё зрабіць, трэба, каб народ пазнаў, кудой ісьці, за што ўзяцца. Трэба, каб яму паказалі д а р о г у.

Шукаючы дарогі, ўсе вочы звертаюцца на Думу. Зусюль чуцен адзін голас: і фабрыканты, і купцы, і земскіе працаўнікі, і гарадзкіе думы — ўсе кажуць, што трэба чым хутчэй склікаць Гасударственую Думу,

А гэтымі днямі апублікованы быў рэскрыпт Гасудара Імператара на імя прадседацеля рады міністроў, Горэмыкіна, у каторым сказана, што Дума будзе склікана не пазьней аўгуста месяца.

Газэты пішуць, што цяпер Дума будзе заседаць даўжэй, чым тые разы, калі працавала яна ўсяго па тры дні... Пішуць, што яна павінна разглядзець шмат дужа важных справ,

. — А тым часам, як падумаеш, каго мы выбіралі ў дэпутаты, дык робіцца на душы дужа цяжка й сумна: што здалеюць зрабіць н а ш ы «выбранцы»? Як споўняць у такі цяжкі час сваю павіннасць людзі, думкі каторых былі заняты заўсёды толькі аднэй справай: лёгкім заработкам?..

Г. Б.

ВАЙНА.

На Усходнім фронце. (Весткі ад Штабу Вярхоўнаго Глаўнакамандуючаго).

17 чэрвеня. «15 чэрвеня атрад нямецкіх караблёў, ў саставі аднаго броненосца берэгавой абароны, чатырох лёгкіх крэйсероў і некалькіх міноносцоў, абстрэляў віндаўскі порт (прыморская крэпасьць. Р э д.) і зрабіў пробу высадзіцца на берэг, каторая была адбіта. Адзін непрыяцельскі мінаносец узарваўся на мінах загароды. Нашы мінаносцы ўступілі ў гарматнюю бітву з непрыяцельскімі крэйсерамі і мінаносцамі, прыкрываўшымі ваенны рух проці Віндавы с поўначы, і прымусілі іх к атступленьню.

Ў Шавэльскім районі, на Нёманскім і Нарэвскім фронтах і на левым беразі Віслы заціпшэ. Наступленьне непрыяцеля паміж рэкамі Вепжэм і Бугам, на фронце Замосьце—Сокаль, не спыняецца. На Захаднім Бугу і Гнілой Ліпе 15 і 16 чэрвеня мы карысна адбілі некалькі непрыяцельскіх атак, прычым, выкрыўшы перэправу непрыяцеля цераз Днестр каля Галіча, перайшлі ў наступленьне і захапілі некалькі сот палонных».

18 чэрвеня. «Наступленьне непрыяцеля паміж рэкамі Вепж і Буг не спынялося, прычым 16 чэрвеня больш заўзятые ар'ергардные (задніх атрадоў. Р э д.) бітвы адбываліся на шассэ Томашов — Замосьце і на шляхах к Сокалю. Ў Галіччыні непрыяцель у працягу 16 і першай палавіны 17 чэрвеня вёў заўзятые атакі на розных участках фронта ад Каменкі да Галіча. Усе атакі адбіты. Праціўніку зададзены вялікіе страты, узята да 1000 палонных. Толькі на некаторых участках непрыяцелю удалося утрымацца на некалькіхсот шагоў перэд нашымі акопамі. На іншых фронтах зусім заціпшэ».

19 чэрвеня. «Днём 17 чэрвеня к поўначы ад Прасныша і ў наступіўшую ноч у районах Шаўлі і Раціонжа мы адбілі аддзельные атакі немцоў. На левым беразі Віслы непрыяцель днём 18 чэрвеня вёў безкарысные атакі на фронт Сенно — Юзэфов. На Люблінскім напрамку непрыяцель вядзе стычкі з намі ўдоўж рэк Вышніцы і і Пор. Паміж Вепжам і Бугам праціўнік пасовываецца ў паўночным паўночна-усходнім напрамках. 18 чэрвеня ў районі к поўначы ад Замосьця адбываліся заўзятые ар'ер гардные бітвы. Адзін с прускіх гвардзейскіх палкоў, захапіўшый вёску Жуков, быў выбіты з яе нашай проці-атакай. На фронце Сокаль — Галіч непрыяцель 17 чэрвеня і ў першую палавіну дня 18 чэрвеня вёў многачысленые атакі, большай часьцю адбітые намі з вельмі цяжкімі стратамі для непрыяцеля. У часі нашых проціатак мы захапілі больш за 2000 палонных і некалькі кулемётоў. Аднак с поўдня ад Рогаціна значным нупрыяцельскім сілам удалося к вечэру 18 чэрвеня умацавацца на левым беразі рэкі Гнілой Ліпы. На Днестры без перамен».

20 чэрвеня. «Непадалёк ад вострава Готланда брыгада нашых крэйсероў вела бітву с 5-цю нямецкімі крэйсерамі, у ліку якіх быў броненосны крэйсер «Роон». Рэзультатам бітвы было сільнае ушкоджэньне аднаго з нямецкіх крэйсероў, каторы быў змушэны выкінуцца на беразі вострава, і пасьпешные ўцёкі рэшты. Пагоня за непрыяцелям адбывалася больш гадзіны.

Ночай і днём 19 чэрвеня непрыяцель вёў многачысленые аддзельные атакі к захаду ад сярэдняго Нёману, па ўсім фронце рэкі Шэшупы, Бобры, каля Осовца, на правым беразі Віслы, каля Старожэбы, к паўдню ад Піліцы, на Радомскім напрамку, а такжэ каля Пакослава і Сенно. Непрыяцелю удалося толькі ў районі Кальварыі захапіць на невялікім прасьцягу нашы пярэдніе акопы. 19 чэрвеня не спыняліся заўзятые бітвы на р. Пор і к поўначы ад Замосьця. У іншым без перамен.

На Чорным моры адна з нашых падводных лодак ў районі угольным зніштожыла тры параходы, адзін вялікі парусны баркас і некалькі парусных шхун і барак. Нашы мінаносцы карысна абстрэлівалі Зунгулдак».

21 чэрвеня. «19 червеня пры ўходзе ў Данцігскую бухту, англіцкая падводная лодка ўзарвала дзьвумя мінамі нямецкі карабль тыпу «Дэйтшлянд», ішоўшый першым у эскадры. Адзін з нашых мінаносцоў тараніў (наехаў) нямецкую падводную лодку пры яе пробі падыйці к нашым караблям. Лодка на верх не паказывалася. Мінаносец мае невялікіе ушкоджэньні.

У Шавэльскім районі і к захаду ад Нёману бітвоў не было. Ў районі Едвабно не спыняецца заўзятая мінная барацьба. Каля вёскі Кучэ мы захапілі непрыяцельскую мінную галлерею, гдзе знайшлі 22 пуды дынамінуту, і узарвалі заложэный намі горн. На Бзуры, каля вёскі Сула, адбіта проба непрыяцеля прыбліжыцца к нашым акопам. На Радомскім напрамку наша войска, перайшоўшы ў ночы на 20 чэрвеня у аддзельнае наступленьне, захапіла акопы некалькіх аўстрыяцкіх батальёноў. Паміж Віслай і Бугам 19 і 20 чэрвеня вяліся страшэнна заўзятые бітвы. Наступленьне непрыяцеля па рэчцы Выжніцы было намі карысна стрымана. Глаўны напор непрыяцеля скераваны быў на ўсход ад горада Красніка, у напрамку на Быхов, гдзе яго атакі у ночы на 20 чэрвеня намі адбіты, але рэзультат бітвы яшчэ не абазначыўся. Непрыяцель такжэ меціцца прасунуцца на напрамках Замосьце—Красностав, гдзе найбольш заўзятые бітвы вечэрам 19 чэрвеня і раніцай 20 чэрвеня адбываліся ў районі ўплыву рэчкі Воліцы ў Вепж на лініі сёл Тажымехі — Красное--Стрыев. Вёска Тажымехі, захопленая непрыяцелем вечэрам, раніцай 20 чэрвеня ізноў перайшла ў нашы рукі пасьля сьмелай атакі палкоў генерала Ірманова. Затрымаўшы напор праціўніка на Гнілой Ліпе, нашы ахраняючые атрады ў ночы на 21 чэрвеня ацыйшлі к Залатой Ліпе. На Днестры без перамен».

22 чэрвеня. «У районі Едвабно 20 чэрвеня немцы безрэзультатна ўзарвалі два горны і затым аткрылі па мейсцы узрыву заядлую атрэляніну. На другі дзень нашы мінэры карысна падарвалі нямецкую мінную галерэю, што выклікало ізноў сільную стрэляніну у непрыяцеля. На Люблінскім напрамку, непрыяцель пасьля заўзятых бітвоў 21 чэрвеня пасунуўся на фронце паміж Краснікам і рэкой Вепж. Усе атакі немцоў паміж Вепжам і Захаднім Бугам, а такжэ на апошней рэчцы між вёскай Крылов і горадам Сокаль 20 і раніцай 21 чэрвеня адбіты. Намі захоплена тут некалькі сот палонных. На Бугу вышэй Сокаля, на Залатой Ліпе і Днестры без перамен». (Пта).

На іншых фронтах ваенных змаганьнёў нічога вельмі важнаго не было.

На вайне і каля вайны.

З апошніх Львоўскіх прыказоў. У газэці «Прыкарпатская Русь» 4 чэрвеня быў надрукованы такі прыказ: Маючы на увазі, што мужчыны, жыхары Галіччыны ад 18 да 50 гадоў могуць быць прызваны у рады аўстра-вэнгэрскай арміі у мейсцох атступленьня расейскаго войска, глаўнакамандуючы арміямі поўдзённа-заходняго фронта загадаў усіх гэткіх жыхароў, апрача жыдоў, высылаць у Валынскую губэрню пазваляючы ім браць с сабой сям'ю і усе здабыткі. А дзеля таго, паведамляю, што, хто хочэ выехаць у названую губэрню сваім коштам, можэ скарыстаць з прыдатковых паездоў, каторые будуць адходзіць с станціі Львоў—цэнтральны што-дзённа, пачынаючы с 3 чэрвеня вечэрамі. Названые асобы павінны атрымаць

пасьведчэньне на выезд у канцэлярыі генерал-губэрнатара. С сабой можна ўзяць ручны невялічкі багаж.

Ваенны генерал-губэрнатар Галіччыны, генерал-ад'ютант граф Вобрынскій.

2 чэрвеня 1915 г. гор. Львоў.

Нямецкая моц. Газэта „Рѣчь“ пішыць, што у Петраград прышла вестка, што павялічываньне аўстро-нямецкаго войска на ўсходнім фронце, дзякуючы перавозу сіл з заходняго фронту, не спыняецца. Перавозка ідзе безустанна. Цяпер, як тлумачуць, на расейскім фронце аўстро-немцы маюць ня меньш 4 мільёнаў салдат. Пры гэтым чысло аўстро-немцоў паміж далін Танві да Мікалаёва, т. е. на працягу найболей 150 вёрст, знаходзіцца—2 мільёны салдат. Сіламі гэтымі камандуе гэн. Макэнзэн. У днестроўскім раёні пад камандай Ліншгера знайходзіцца 450 тысяч салдат.

Прыгатаўленьня да вайны на час зімовы. З Копэнгагі паведамляюць, што Нямеччына пачала гатовіцца да вайны на час зімовы. Прыгатаўляецца 1 мільён ботоў і шынэлёў. Заказаны асаблівые перэносные печы для акопаў.

Жыцьцё дужэй за сьмерць.

Ад вякоў, як сьвет-сьветам, між людзьмі і народамі йдзе змаганьне, йдуць крывавые войны. Крывёй заліваюцца паля. У полымі пажароў гіне ўсё дабро, што людзі праз доўгіе гады ў цяжкай працы здабывалі. Чэзнуць вёскі і сялібы, руйнуюцца гарады, а ў іх у попел зменяецца культурнае багацьце, культурны прыбытак народоў. Там, дзе ўчора йшчэ кіпела жыцьцё, дзе тысячы рук выкoвывалі асновы быту народнаго, — зразу робіцца пустыня...

Але праходзіць навальніца, мінаюць усе страшэнствы вайны, парастаюць травой сьвежые магілы, — і вось на руінах гарадоў падыймаюцца ў вышыню — ажно пад неба — аграмадные будыніны, на пажарышчах вёсак сьвецяцца белымі сьценамі новые хаты. І ізноў кіпіць жыцьцё, ізноў ідзе творчэская работа — дзеля ствэраньня зьнішчэнаго багацьця народу.

Гэтак бывае заўсёды пасьля вайны, калі толькі вайна не зьнішчыла да званьня самога *народу*: бо будучына жывога народу залежыць ня гэтулькі ад таго матэр'яльнаго багацьця, каторае ён прыдбаў калісь, колькі ад тэй унутрэнай творчэскай моцы, што дае яму сілу тварыць усё новые скарбы культуры — йшчэ харашэйшые, йшчэ багацейшые, чым старые.

Тая вайна, што цяпер захапіла ўсю Эўропу, а ў тым ліку і нашу Бацькоўшчыну, ня мае ў мінуўшчыне падобных сабе. У колькі дзён вялікіе гарады заменяюцца ў кучы грузу. На сотні вёрст зямля разварушэна, і там, дзе былі пожні, дзе красавало збожжэ, цяпер жаўцее шчыры пясок ды чарнеюць глыбокіе ямы і равы. На сотні вёрст залягла пустыня, дзе пануе сьмерць, дзе чутны толькі грымоты гармат, сьвіст куль, ды енкі раненых і канаючых.—І сьлед па сабе гэта вайна пакіне больш значны, чым войны мінуўшчыны.

Але і творчэскіе сілы народоў, захопленых вайной, цяпер бязмерна узрасьлі супроць даўнейшых часоў. Даўней, папраўдзі, культуру тварылі не народы, а толькі іх вышэйшые станы: просты народ сваей цяжкай працай на ральлі ці ў фабрыцы здабываў для іх усё, што патрэбно да жыцьця, але сам культурным жыцьцём, бадай, зусім ня жыў.

Цяпер настaлі інакшые часы: збудзіліся, зварухнуліся вялізарные грамады шэрых гаротнікоў, культурная праца захапіла ўсе станы, і для ўсіх роўна набліжаецца вольнае культурнае жыцьцё. Цяпер творыцца *усенародная* культура. Цяпер выяўляюцца творчэскіе сілы ня толькі «вярхоў», але й „нізоў“ грамадзянства, і ў гэтым—бязмерная моц сучасных народоў.

Вось і адбудоўваць тое, што зьніштажае вайна, будзем мы ўсе: і бедны і багаты, і пан і яго найміт, і рабочы фабрычны і селянін-хлебароб. Да гэткай працы жыцьцё пакліча й наш народ беларускі, народ „без-панскі“, народ сермяжнікоў, што адно толькі працай рук сваіх здабывае хлеб сабе і багацьце — другім.

Народ наш дарос ужо да таго, каб самому гаварыць аб сабе, каб свой голас даць. — І хоць цяперашняя вайна задзержала развіцьце беларускаго руху да культурна-нацыянальнаго адраджэньня, ўсё-ж такі размах, гон астаўся. Вернуцца с палёў бітв нашы браты, хопяцца за пакінутую працу для Роднай Зямліцы, і ізноў закіпіць у нас жыцьцё.

Жыцьцё дужэй за сьмерць. І яно перасіліць панаваньне сьмерці, яно закрасуе на руінах. Яно павядзе і наш народ на новую дарогу — да новай, сьвятлейшай будучыны!

а—н—а.

Кветка Папарaці.

Брату майму Грыгору пасьвячаю.

Гэта было ў ноч Купальскую.

Янук збіраўся ехаць са сваей Гануляй на фэст да Славінят. Агледзіўшыся каля дому, ён раней лёг спаць, бо заўтра трэба было уставаць чуць сьвет, каб на фэст не спазьніцца.

Звечарэла... Загарэліся агні купальскіе, запеяла моладзь вясковая песьні карагодные...

Янка ляжаў на караваці, плюшчыў пасалавеўшые вочы, але заснуць ня мог. У галаве усё роіліся думкі неспакойные; ўсё успаміналася яго жыцьцё гаротнае...

Ужо і песьні змоўклі, пагасьлі агні каля рэчкі, моладзь даўно сьпіць, а Янка усё варочаіцца з боку на бок, спацеў, галава як камень зрабілася, а заснуць ня можэ. Заплюшчыць вочы, узноў думкі лезуць, узноў не даюць супакою. Задрэмаў Янка толькі трохі пад раніцу цяжкім, неспакоўным сном...

Сьпіць ён і яму сьніцца.

Купальская ноч. Здаецца, зьбіраецца ён ісьці у лес Кветку Папарці шукаць, бо толькі у гэту ноч цвіціць гэта трава і хто сарве кветку, той будзе увесь век шчасьлівы. Гэтак яму нябошчыпа бабуля казала.

Вось ён устаў, адзеў сьвітку шэрую, лапці лазовые, шапку і пайшоў у лес.

Вось і лес... Ціха. Толькі совы зычна крычаць круглавокіе, толькі рагочуць ведзьмы жудасна... Янка ідзець далей, ідзець у Катлоўшчыну, гдзе шмат травы папарaці расьцець. Ідзець, валяіцца папацёмку, падыймаіцца і ўзноў ідзець з моцным жаданьнем дастаць кветку...

Вось і дванастая скора. Янка стаў і чэкае; гледзіць на папараць са страхам, трасецца.

І... дзіва. Раптам усё навакол асьвяцілася дрыжачым чырвона-крывавым водблескам, і на папараці паказалася агністая кветка.

Янка бардзей нагнуўся і працягнуў худую руку да кветкі... Шапка звалілася у яго з галавы, вочы загарэліся як у ліхаманцы, доўгіе валасы рассыпаліся па плячох, і жудасны водблеск Кветкі-Папараці лёг на яго белым, як папера, твары...

А кругом ведзьмы рагочуць аж лес дрыжыць...

— Ня вырвіш, ня вырвіш! — прарочуць яны.

А з-заду нехта нявідзімы ўласна кажэ:

— Рві, рві, а можэ і вырвіш, а можэ ты шчасьлівы.

Яшчэ-б трохі і ён бы вырваў Кветку Папараці, і ён бы быў шчасьлівы, але...

—Ка-ка-ра-ку!--запеяў голасна певень дванастую у вёсцы, і кветка пагасла...

І ўзноў кругом сьцямнела, ды яшчэ горш, як раней...

Янка горка, горка заплакаў.

Не, ня вырваць яму Кветкі Папараці, не, ня быць яму шчасьлівым,—бо ён закляцьцяў не знае...

— Янка! Янка!—тармосючы за плечы, крычала Гануся.

Ён аткрыў вочы.

— Уставай! Што с табой? Чаго ты крычыш? Сьніў што?

— Ох!—толькі уздыхнуў Янка.

— А спацеў-жэ ты, хай цябе ліха! Бардзей уставай! ужо сонейка узышло, пара да Славінят ехаць...

За сьнеданьнем Янка расказаў Ганусі свой сон.

— Ат, ты заўсёды нейкіе нелюдзкіе сны сьніш,—сказала Гануся.

— Сама ты нялюдзкая,

І ўздыхнуў Янка цяжка, цяжка...

Янка Чарот.

24/V 15 г.

Пётрава помста. *)

III

Прайшло месяцы тры. Любоў Марыі к Адольфу дайшла да вышэйшаго свайго развіцьця. Але не было гэта каханьне, каторае чула яна к Пётру. Не было гэта спакойнае але глыбокае пачуцьцё, пад уплывам каторага раскрываецца душа, нібы кветка пад гарачымі праменямі сонца. Гэта быў вулькан, нейкі віхор, закруціўшый яе і не даваўшый ей агоўтацца. І хоць часам жарам гарэла яна ад Адольфавых ласк, душа ейная была для яго замкнутай, халоднай,—ён быў ей чужы. Душа ейная рвалася к Пётру, ёй жадалася ўбачыць яго, пагаварыць з ім, выліць перад ім усю гарчыню, усю боль душы. Але Пётра не прыходзіў: надта цяжка, балюча было яму яе відзець. Ен усё яшчэ працаваў на фабрыцы, і ненавісьць паміж ім і Адольфам што дзень узмагалася і, як кіпеўшый смалой вулькан, гатова была што дзень прарвацца. І яна прарвалася.

Было ўжо с поўначы, калі Пётра, дыжурыўшы гэту ноч каля сваей машыны, агледзіўся, што падшыбнікі у машыні сухіе, а мазі у ягоным бітоне ані каплі. Што тут рабіць? Ключы ад складу, гдзе хавалася мазь, былі ў механіка. Пётра пайшоў к яму. Той зьбіраўся спаць.

— З вечэра ня мог прызапасіць мазі?!—сярдзіта напаў ён на Пётру.

— Забыўся,—хмурна атказаў той.

— Забыўся?—Аб чым толькі ты думаеш, дурэнь такі!

— Ад дурня чую, — ня вытрываў Пётра.

— Як ты важышся, хам, скаціна! Вон!—закрычаў Адольфа і плюнуў яму ў самы твар.

Гэтаго ўжо было надта. Кроў ударыла у галаву Пётру. Як асьцервянелы зьвер, кінуўся ён на Адольфу і, схапіўшы яго—як абцугамі за горла, ўдарыў аб сьцяну с такім імпэтам, што той абамлеўшы, без чуцьця зваліўся на падлогу, а сам, як шалёны, схапіўшыся за галаву, абярнуўшы не ўцямку стол з запаленай лямпай, выбег вон.

Тым часам, праходзіўшый міма сторож, прымеціўшы выскачыўшага ад механіка чэлавека і ўбачыўшы праз вокны пажар у пакоі,—падняў крык. Зьбегліся людзі. Выцягнулі яшчэ самлелаго, з акрываўленым тварам механіка на двор і пpыняліся гасіць пажар.

— Пётра напаў. Забіць хацеў. Падпаліў,—атказываў ачуняўшы Адольфа на звярнутые да яго пытаньня.

Кінуліся на фабрыку, але Пётры на сваім мейсцы не было. Паслалі па урадніка, каторы на заўтра, знайшоўшы яго дома, арыштаваў.

Сьледзтва. Суд. Усе сьведкі паказывалі аб ненавісьці Пётравай к механіку, так што ня трудна было паверыць абгавору Адольфы. І, хоць знайшліся нейкіе, зменшаючые праступак, варункі, Пётру ўсё-ткі прысудзілі на 8 месяцоў у вастрог.

IV

Сумна панурыўшы галаву, брыў па дарозі к Палюдавічам адзінокі падарожны. Толькі добра і з увагай угледзіўшыся у яго твар,

*) Гл. „Н. Н.“ № 24.

З мінулаго.

Ці то сон быў, ці то мары,
Ці то было з намі?
Грамаздзіліcь ў небі хмары
І гулі громамі
І паволі над балотам
Крыльля разнімалі
І магутным цяжкім лётом
Неба край займалі.
А пад імі так ласкава
Сонейка зіяла,
Усё вясною, малажава,
Гожэ выгледала.
Мы сядзелі, нам сьпевалі
Нашых думак роі,
І над намі сакаталі,
Гаманілі хвоі.

Ці то сон быў, ці то чары,
Падарунак мая?
Ці то нам складала мары
Сіла маладая?

Якуб Колас.

У маевую ноч.

У маёвую ноч,
Калі зоры гарацъ,
Калі з гаю чуваць
Пераліў салаўя,
Калі лес-ня шуміць
І ручай не бурліць, —
Штось таёмнае я
Бачу ў гэткую ноч.

*

У маёвую ноч,
Калі вецяр гудзе,
Навальніца ідзе,
Калі неба усё
Ад маланкі гарыць,
І страшэнна грыміць, —
Замірае маё
Сэрцэ ў гэткую ноч.

*

У маёвую ноч
На душы весялей
І на сэрцы цяплей;
І мяне забыцьцё
Абхапляе тады...
Ні жальбы, ні жуды...
Так чароўна жыцьцё
У маёвую ноч!

Ю. Ф.

Над палянаю.

Белы месяц над палянаю
Кругам срэбным разсьцілаецца.
Траўка зеленяй руцянаю
У нэбі сінім адбіваецца.
Як пялёнкаю празрыстаю,
Пара нізка к долу сьцеліцца,
І трава кругом расістая
Парай-мглою бела беліцца.
Як вянком дубы куповые
Нерухана над палянаю
Свае ралы стогадовые
Апускаюць лісьцем ўбраные.
Цені сеткамі паплецены
Пазамерлі, не рухаюцца;
Прамя к галу ўсё адмецена
І вярнуцца не стараецца.
А чуць шамне ветрык повеям —
Зашапочэ лісьце с траўкаю,
Бытцым гутаркай бязмоўнаю,
Нейкай мягкаю і плаўкаю.

Цішка Гартны.

З Беларусі і Літвы.

З Віленшчыны.

Аб прыездзі ў Вільню. Канцэлярыя Глаўнаго начальніка дзьвінскаго ваеннаго округу, растлумачыла, што асобам, добра вядомым штабу, могуць быць выдаваны пастаянные пасьведчэньні («удостоверэньня») с фотографічнымі картачкамі на право ўезду ў Вільню Просьбы аб выдачы пасьведчэньнёў трэба падаваць віленскому губэрнатару.

У гарадох і мястэчках віленскай губ. расклеіны абвесткі аб тым, што ўезд у Вільню пазволены да 20 чэрвеня. Пасьля 20 чэрвеня жыхары павінны атрымаць пасьведчэньні аб тым, што яны—жыхары мястэчак і гарадоў ві·

можна было прызнаць у ім Пётру,—так зьмяніўся ён. Выйшоўшы з вастрогу, ён доўга ня мог даць сабе рады—што рабіць, куды кінуцца. Дамоў не хацеў ён варочацца,—надта балюча было яму убачыць узноў тые мейсцы, дзе гэтулькі нешчасьця зваліласа на яго. Але зажадалося яму Марылю ўбачыць, хоць разок, хоць адным вокам зірнуць на яе, або хоць даведацца аб ёй, аб жыцьці ейным. І ён павалокся к Палюдавічам.

Усё бліжэй і бліжэй падходзіў ён, усё мацней і мацней білася яго сэрцэ: «як яна там?» «Ці усё с «тым?» Пры гэтай думцы вочы яго злосна блiснулі і кулакі сьціснуліся. «А можэ ўжо замуж выйшла за яго? Што-ж, Бог з імі»; ён нават даруіць «яму» усё дзеля Марылі, толькі-б яна шчасьлівай была. А ён, Пётра? Яму толькі-б яе ўбачыць, слоўца — другое сказаць, а тады... сьвет вялік».

У гэткіх думках зьбліжаўся ён к Палюдавічам. Вун ужо і комін фабрычны відаць, дым ідзець густы с коміна. Скора з-за пагурка і ўся фабрыка паказалася. Але не хацеў ён ісьці праз двор,—зьвярнуў на бок, і пуцявінкай цераз поле і лес пайшоў к лесніковай пасадзі. Вось ужо і хатка над возерам відаць. Як абцугамі сашчаміла сэрцэ беднаму дзяцюку, падкасіліся ногі, хістануўся ён і сеў пад бярэзінай на траву: ня мог далей ісьці:

Доўга сядзеў ён так, звесіўшы галаву на рукі, у горкай задумі, прыпамінаючы ўсё жыцьцё сваё. Урэшці, пачуўшы, што хтосьці падыйшоў к яму, падняў галаву і — ні то здумеўся, ні то узрадаваўся: перад ім стаяў Грыневіч, бацька Марылі. Але якжэ зьмяніўся ён! Год таму назад — крэпкі, жывы старык, — цяпер ссівеў, згорбіўся, ні пазнаць.

— Пётра... ты?! — зьдзівіўся стары, пазнаўшы яго. — А сынок ты мой!—прастагнаў ён, апускаючыся на траву каля Пётры.

Пётра якбы адзервянеўшы сядзеў: пачуцьцё нейкаго нешчасьця агарнула яго, гледзючы на горэ старога.

— Ска—жыце, я... як Ма—рыся?—выенкнуў ён урэшці.

Стары маўчаў.

— Кажыце хутчэй!—застагнаў ізноў Пётра, схапіўшы старога за рукі.

— Жывець, — ціха прагаварыў той, падыймаючы на дзяцюка поўные сьлёз вочы.

— Ціху, супакойся, родны мой,—раскажу табе усё, як было, аж да таго самаго часу, як цябе... як ты...

— Як мяне у вастрог забралі,—падказаў Пётра.

Стары памаўчаў, якбы зьбіраючыся з думкамі.

— Цяжка мне расказываць, сынок, — адзін Бог ведаіць — як цяжка. Ен пэўна пакараў нас за невашта. Але слухай: Вось, пасьля таго выпадку, Марыля ні за што не давала веры, што ты гэта сумысьля напаў на яго ноччы і падпаліў у пакоі. Усё ей здавалася, што нешта не так.

— А ён, ён, «той» — дзе?—перабіў Пётра з запылаўшымі гнеўна вачмі.

— Німа яго — выехаў. Даўно ўжо. Кантракт яго скончыўся, і выехаў дамоў... у Нямеччыну. Ну, дык вось слухай-жэ: Не давала, кажу, веры. Якбы перэмянілася дзяўчына, перэстала верыць «яму». Сумная стала, — цябе жалела ўсё. Урэшці, — ня ведаю, як там было, — ці-то можэ патпіўшы «ён» быў, ці-то дужэ ўжо пачала выпытываць яна «яго», а толькі нейк раз расказаў «ён» ей усё, што паміж вамі вышла тагды, у «тую» ноч. Божухна! Што тут зрабілася з Марыляй!—«Вон!» — закрычала яна, ускочыўшы, — вон, Юдаш пякельны! Ненавіджу цябе! Праклінаю! Каб на вочы ты мне не находзіў!» — «Ціху, не гані,— узлаваўся той, — сам пайду. Надаела ты мне, прызнацца к праўдзе», — закончыў ён, выходзючы. Тутка толькі зразумела бедная дачушка мая, якому звададыху аддала яна сваё сэрцэ. Што тут было з ёй, нехай Бог бароніць! Як непрытомная зрабілася. Усё цябе успамінала: «Пётрачка, мілы, родны, даруй мне, нягоднай!» — енчыць, бывала, ламаючы рукі.

Тут стары змоўк і нейкі час сядзеў, зьвесіўшы галаву; буйные сьлёзы цяклі па яго зморшчэным твары.

— Сынок мой,—зьвярнуўся ён узноў да Пётры і палажыў руку яму на галаву: —«пачаў я апаведаць, дык трэба да канца казаць. Але паслухай мяне старога, не гарачкуйся, не выходзь с сябе. Што-ж рабіць: я-ж ейный бацька—нялёгка і мне было, але цярпеў.

Пётру сашчэміла сэрцэ ад гэтых слоў.

— Што... што з ёй? Кажыце хутчэй, — прахрыпеў ён, сьціснуўшы старога за рукі.

— Нічога... нічога з ёй, сынок... а толькі... Слухай вось. Пачулася яна урэшці, што... будзіць маткай... зацяжарыла, значыць, яна.

Глухі, здаўлены енк вырваўся з грудзей Пётры. Пальцы яго хруснулі. Стары выцер сьлёзы.

— Ну, вось, як пачула яна гэта, пачалося тут такое горэ, такое мучэньне, што слоў не хапаіць, каб расказаць гэта. У возера кідалася яна, гаротная. Два разы выратавалі яе, чуць адкалыхалі. Я ўжо баяўся пакідаць яе адну. — «Не хачу, кажэ, жыць» і усё. І так, аж пакуль пара падыйшла. У полагу значыць, пакуль ня злегла.

Нялёгка, відаць, было старому бацьку апаведаць усё гэта, што так часта ён заставаўліваўся і якбы аддыхаў і зьбіраў думкі.

— У полазі,—цягнуў ён далей, — пасьля доўгіх мук, прывела яна урэшці дзіцянё... нежывое... Так і пахавалі... някшчонае... Ня скора выкачалася гаротніца мая бедная с полагу: доўга і цяжка хварэла. І с тэй пары чахнуць пачала. Як сьцень зрабілася. У чым толькі душа трымаецца. Ціхая стала, не плачыць, не забіваецца, але і не загаворыць ніколі. На запытаньне іншы раз аткажыць і то ціханька, шопаткам, а то усё болей маўчыць. Толькі часам вуснамі у зацумі кратаіць: — ці то моліцца, ці то клянець каго—Бог яе ведае. Толькі раз нейк,—ня ведаю з якой прычыны,— ўспомніў я пра «таго», пра Адольфу. Як затрасецца яна уся, як ускочыць, вочы злым агнём заблішчэлі, кулакі сьціснула. Аж я спужаўся. — «Не за сябе, — кажэ супакоіўшыся крыху, — не за сябе я памсціцца хацела-б — я, кажэ, сама вінавата,—а за Пётру. Пётру ён згубіў». А то ўсё спакойна. Усьміхнуцца каб калі—крый Божэ. Хоць тут рагача стань перад ёй — не разсьмяшыш Раз толькі, у дзень заснула яна. Чую, с прасоньня шэпчыць нешта. Прыслухаўся. «Петрачка, родны!» — чую, і усьмешка такая ясная, такая шчасьлівая асьвяціла ей твар. Аж мне весялей зрабілася.

— Пойдзім, пойдзім к ёй!—ускочыў Петра,—хачу яе ўбачыць.

— Пачакай, сынок,—застанавіў яго стары, падыймаючыся і сам з зямлі:—можэ-б лепей было, каб вы саўсім ня відзіліся,—зачым бярэдзіць адзін аднаму раны.

Пётра ня чуў апошніх слоў. Шыбкімі шагамі пусьціўся ён к пасадзі, і цераз хвілю быў ужо ў хаці.

І. Останевіч.

(Канец будзе).

ленск. губ. Без названых пасьведчэньнёў білеты у Вільню прадавацца ня будуць.

Міністэрство дарог загадало упраўленьню Паўдзённа-Заходніх чыгунак вывесіць ў поездах абвестку аб тым, што пасажыры, едучые у *Нова-Вілейск, Вільню, Коўну, Гродну, Беласток*, Рыгу, Седлец, Брэст, Люблін, Холм і Івангород без пасьведчэньня начальства, будуць затрыманы у гэтых гарадох і выселены этапным парадкам.

Проці п'янства. Віленскі паліцмайстар загадаў паліціі пільна пастарацца аб тым, каб вышуківаць асоб, што гоняць з дэнатуркі і палітуры гарэлку, і цягнуць вінавачэных пад суд, а такжэ у патрэбі выселяць з граніц дзьвінскаго ваеннаго округу на цэлы час вайны.

У ваенна-акружным судзе. 19 чэрвеня віленскі ваенна-акружны суд засудзіў на год арыштанскіх рот сматрыцеля палевога запаснога госпіталя, заурад чыноўніка Д. Кроміна, за тое, што ён вымагаў ад падрадчыка грошы—працэнтоў с сумы, каторую падрадчык атрымаў за дастаўленые прадукты.

Пажар. У ночы с 16 на 17 чэрвеня у мястэчку Вішневі, ашмянскаго пав., ад невядомай прычыны заняўся пажар. Дзякуючы сільнаму ветру, полымя, як маланкай, у адзін міг абхапіла усё мястэчка. Дагэтуль выясьнена, што згарэла 115 мястэчковых сяліб з усім дабром і жывёлай. Агонь такжэ зністожыў рэмесленае вучылішчэ, царкву і валаснае упраўленьне. Почта асталася цэлай. Страты больш за 100,000 р.

З Гродзеншчыны.

Аб выездзі і прыездзі у Гродну і Беласток. Гродзенскі губэрнатар апавесьціў, што асобы прыежджаючые чыгункай ў Гродну і Беласток павінны мець пры сабе пасьведчэньні на права ўезду ў гэтые гарады, не залежна ад таго, як далёка ад іх жывуць. Камэндант гродзенскай крэпасьці апавесьціў, што дадзено права на дармовы праезд з Гродны усім небагатым сем'ям, як жыдоўскім, так і іншым, выселяным паводлуг загаду ад 15 чэрвеня.

Апошні загад аб прыездзі ў Беласток — як пішэ «Now. Gaz.»— увыйшоў у сілу. На апошняй станціі перэд Беластокам зачыняюць у вагонах дзьвери дзеля рэвізіі дакумэнтоў падарожных, едучых у гэты горад. На вакзалі адбываецца яшчэ другая рэвізія. Асобы, каторых пашпарты былі прыпісаны у Беластоку да 1 ліпеня 1914 г. ўпушчаюцца без ніякай перашкоды. І яшчэ ўпускаюць толькі тых, што маюць пазваленьні на ўезд.

У апошніе дні у Беластоку многіе атрымалі паведамленьне аб тым, што яны павінны у 24 гадзіны выехаць з Беластока. Падобные паведамленьні атрымалі такжэ служачые у паноў.

З выселяных мейсцоў Гродзеншчыны. (Ад нашаго карэспандэнта). Колькі тыднёў таму загадалі жыдом з найбліжэйшаго нашаго мястэчка Новы-Двор выехаць на час трываньня вайны. Не з вялікай ахвотай, але, праўду кажучы, і без нарэканьня пакідалі жыдэ свае сялібы. Нам усім у аколіцы адна думка не давала спакою: што будзе з гандлям? Праўда, у нашым мястэчку ёсьць крамка хрысьціяніна-беларуса, і ідзе ня згорш, але-ж гэта было дзіва у нашым баку. Цяпер-жэ-ж, каб дзесяткі крамкоў больших і меньшых мела перайсьці ў рукі селян і мешчан беларусоў—верыць неяк не хацелася, судзючы нашых людзей паводлуг старога зжыўшагося на іх погляду. Але погляд гэты аказаўся не зусім справедлівы. Не агледзіліся мы, як у кожнай крамцы на мейсца жыдоў заварушыліся твары нашых селян і зазьвінела чыстая беларуская мова. — Як даюць сабе рады нашые людзі з гандлям, з гэтым новым для іх заняткам, пакуль што невядома, можна толькі злажыць ім шчырае пажаданьне, каб усё было як найлепей.

У нашые часы гандаль павінен быць падмогай у кожнай гаспадарцы, бо гэта апошняя сёлета карысьці не прынясе хіба што зусім. Безлітоснае сонцэ высушыла зямлю на попел. Расы на'т не бачылі людзкіе вочы. Не расьце нічога. Сенажаці у многіх мейсцох ня кошэные; канюшыны рэдзінькіе і ледзь-ледзь ад зямлі падняліся; авёсь—мо' за цьверць аршына ня большы. Так што жывіне у зімку хоць прападай. А і людзям хіба лепш ня будзе. Жыта яшчэ поў-бяды, бульба—так сама, але затое на агародах пуста. Драбнейшае насеньне, як: морква, пятрушка, мак, зусім не паўсходзіла, рэшта ўсё благое. На'т для пшчэляроў цяжкі год, — бо дай Божэ, каб хоць для сябе пшчолкі мёду назьбіралі,—падбіраць то ўжо напэўна ня будзе чаго; хоць расьлінкі цьвітуць—карысьць с таго малая, бо соку ані крышкі.

З глыбокай трывогай і гарачай просьбай узносюцца людзкіе вочы ў неба, шукаючы хмаркі — надзеі на жыватворны дождж, але як дагэтуль—дарма. *Л. С.*

З усіх старон.

Калі будзе склікана Дума? Міністэр гаспадаркі Крывашэін у прыватнай гутарцы сказаў думскаму дэпутату, націоналісту Дем'яновічу, што Гас. Дума будзе склікана 17 або 18 ліпеня.

Купляньне збожа на пню. Урад апавесьціў аб парадку, у якім мае быць куплена на патрэбы арміі збожэ с сёлетняго ураджаю. Каб забаспечыць сабе заўчасу магчымасьць купляць збожэ і згрмадзіць яго ў прызначэных мейсцох для вывазу, пазволена мейсцовым поўнамоцнікам купляць збожэ на пню і даваць задаткі у разьмеры 25 працэнтоў ад старгаванай цэны. Задаткі будуць выдавацца асобна памешчыкам, крэдытовым, хаўрусным і селянскім таварыствам, а такжэ паветовым земствам.

Зрываньне кантрактоў. Міністэрство судоў апрацавало праект права, паводлуг каторага кантракты на арэнду памяшчэньняў прыватнымі асобамі для вырабу і таргоўлі спіртных напіткоў могуць быць на жаданьне арэндатороў зрываные перэд тэрмінам, калі с прычыны забароны продажы напіткоў таргоўлі гэтые закрыліся.

На помач сем'ям пакліканых на вайну. «Бирж. Вѣд.» паведамляюць, што дэпартамэнт гаспадаркі выслаў на палевые работы дзеля падмогі сем'ям пакліканых на вайну 15,000 з лішнім вучнёў, у гэтым 2000 дзеўчат. Вучні узялі с сабою з вучэльных сваіх машыны і гаспадарскую снасьць.

«Бумажкі» за золата. Упраўленьне дробнаго крэдыту загадало усім установам дробнаго крэтыту, каб усю паступаючую к ім гатоўку у золаці не пускаць у абарот, а абменіваць на крэдытовые білеты (бумажкі) у бліжэйшых установах Гас. Банку і казначэйствах.

Экзаміны на ахотнікоў (вольноопредѣляющихся). Міністэрство асьветы пазволіло у другой палавіні чэрвеня допусьціць к экзаменам паводлуг праграмы вольноапрэдзеляющихся будучаго другога разряду у Петраградзі, Маскве, Казані, Адэсі, Екацерынаславу, Кішінёві, Херсоні, Кіеві і Харкові.

Маленьне аб пабедзі. Сьв. Сынод апавесьціў пастанову аб наладжэньні 8 ліпеня па ўсей Расеі працэсій і маленьня да Бога аб дараваньні хрысьціянскаму расейскаму войску пабеды над ворагам, а такжэ аб спосабах падтрыманьня набожнасьці ў жыхарох дзержавы.

Помач ахвярам вайны. Рада міністроў асыгнавала 6 мільёноў на кошты помачы харчамі і насеньнем для мейсцох зніштожэных вайною.

Расходы на вайну хаўруса гарадоў. На апошнім заседаньні петраградзкаго камітэту хаўрусу гарадоў абгаварывалася смета на другое поўгода. Камітэт у цяперашнім часі мае пад сваім загадам 230 лекарнёў з 26,000 каравацямі. На утрыманьне лазарэтоў у працягу 6 месяцоў патрэбна будзе 9,800,000 руб. Камітэт, аднак, спадзяецца, што калі на помач хаўрусу гарадоў прыдуць гарадзкое і абчэственое упраўленьне і прыватные запамогі, то вымененую выжэй суму можна будзе зьменьшыць да 7,700,000 р.

Для украінцоў з Галіччыны. Дэпартамэнт землеустройства прызнаў магчымым пазволіць прыняць зараз-жэ расейскае падданство выехаўшым з Галіччыны украінцам і каторые цяпер жадаюць пасяліцца ў Сібіры, каб магчы надзяліць там казённай зямлёй. Звычайна па закону трэба прабыць у Расеі чужаземным падданым 5 год, а тады толькі можна прыймаць расейскае падданства.

Найбольшы сьвіран. У Самары закончылі будаваць элеватор на збожэ, найбольшы у Эўропе. Гэта вялізарны будынак вышынёю 30 сажнёў над Волгай, умешчаючый ў сабе 3,500,000 пуд. Пабудаваны гэты сьвіран з жалеза-бэтону.

Аб прыездзі у Рыгу. Усім служачым на чыгунках, выезджаючым з Рыгі далей за 50 вёрст, цяпер, як пішуць латышскіе газэты, ад начальства выдаюць асобае пасьведчэньне на права павароту гэтых служачых назад у Рыгу.

Фірма „Праводнік" пераводзіць з Рыгі у Маскву свой глаўны склад шын і рэзінавых вырабоў.

Канфіскацыя нямецкай табакі. Па загаду вышэйшай адміністрацыі Каўказу сканфіскавана агромные склады табакі, належачые да «Нямецкага Банку», усяго 87,000 пуд. Банк заплаціў за гэту табаку 2,7000,000 марак.

На чыгунках.

— У Краснаводзку у складах т-ва «Русь» загарэлася бавэлна. Абгарэла каля 6 вагоноў. — На лініі краснаводзкай с прычыны размыцьця вадою дарог другі ўжо дзень не атрымлівано почты. (Пта).

Часопісь «Національные Проблемы», як паведамляюць петраградзкіе газэты, ня спынена, і выходзіць у сьвет не перэстала.

Глаўны выйгрыш у 100,000 р. у часі розыгрышу 22 чэрвеня дабрачыннай лётэрэі другога выпуску (ружовые білеты) выпаў на нумэр 96, сэрыя 8385.

У Польшчы. Ад пачатку вайны у Варшаві набралося шмат арыштантоў, вывезеных з захопленых немцамі мейсцоў. Турэмная адміністрацыя па троху выселяла арыштантоў у ўнутрэньніе губэрніі і за 8 месяцоў выслано з Варшавы больш за 5000 душ. Цяперака патрэбна яшчэ выслаць 2000 душ.

Беларускае Таварыства помачы пацярпеушым ад вайны ад 10 да 17 чэрвеня атрымала ахвяры:

Ад п. Х. А. Пінха . . . 3 р. — к.
» » Габр. Соколовскаго 3 р. — к.
» » М. Z. . . . . 3 р. — к.
» » Буткевіча . . . . — р. 50 к.
» » Гарасіма Лаўрынова 1 р. — к.

Усяго . 10 р. 50 к.

Камітэт Т—ва складаець ахвяраваўшым шчырую падзяку.

Рэдактар-Выдавец **І. Луцэвіч.**

Выйшла з друку новая кніжка, апаведаньне

СТРАЖНІК.

Сьцёпкі Бірыло.

32 страніцы — цэна 10 кап.
Выдавецтво «Беларускаго Выдавецкаго Тавэрысва у Вільні»
Вільня, Завальная 7. Беларуская Кнігарня.

Прыймаецца падпіска на 1915 год на

„Нашу Ніву"

Год выдавецтва X.

Цэна «НАШАЙ НІВЫ» на год с перасылкай—2 р. 50 кап.; на поўгода—1 руб. 25 кап.; на 3 месяцы—65 к.; на 1 м. 25 к. Усе гадавые і поўгадавые падпішчыкі атрымаюць дарма „Беларускі Календар".

Адрэс рэдакціі: **Вільня, Віленская 29.**
Рэдактар-Выдавец **І. Луцэвіч.**

Падпіску на „Нашу Ніву" прыймаюць усе почты у Расеі. Падпісываючыся на почце за перасылку падпісных грошы плаціць ня трэба.

Дозволено военною цензурою. Друкарня Марціна Кухты, Татарская 20.